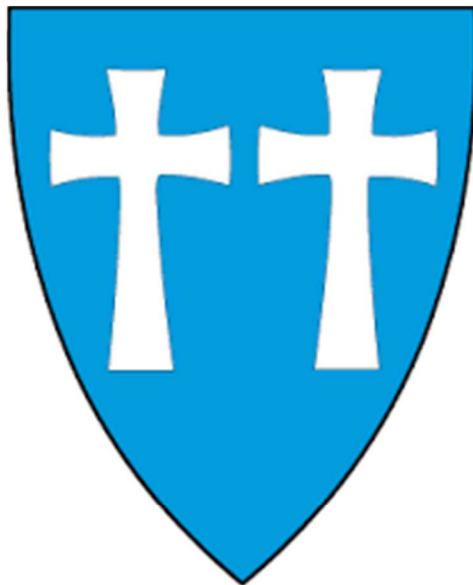

NOTAT

Tal, prognoser og analyser for:

Gulen kommune

UTKAST

1. Innleiing

I arbeidet med regional planstrategi er det viktig med relevant, oppdatert og faktabasert kunnskap om viktige tema og satsingsområde for kommunen. For å kunne drive målretta samfunnsutvikling er det viktig at politikktutforminga bygger på eit godt kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlaget er bygd opp kring hovudutfordringane for kommunen (med utgangspunkt i utfordringane i fylket), og skal gje naudsynt grunnlag for prioriteringane i sjølvje planstrategien. Vi omtalar situasjonen slik den er i dag, utviklingstrekk og utfordringar fylket står ovanfor. Vi legg vekt på å få fram kva samfunn det er sannsynleg at vi får med framskrivingar, analyse og oppsummering av mogelege strategiar ut frå utfordringane.

For dei neste åra er det peika på fire hovudutfordringar fylket vil møte:

1. Globalisering – urbanisering, av både kapital og menneskjer
2. Folketalsutviklinga, migrasjon og kvinnene si rolle i samfunnsutviklinga
3. Utvikling av kunnskapssamfunnet
4. Klimautfordringane

Utfordringane er knytt til tydelege drivkrefter lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. Kunnskapsgrunnlaget og utfordringane viser tydeleg at fylket og kommunane står framfor store endringar dei neste 10-20 åra uansett korleis vi møter alle utfordringane.

Den mest sentrale kunnskapsleverandørane er SSB.

Prognosar og analysar tar ikkje omsyn til ei mogeleg endring i kommunestrukturen.

Dokumentet vil verte delt opp i følgjande temaer som på kvar sin måte vert linka til dei 4 hovudutfordringane.

1. Innleiing
2. Demografi-Folketalsutvikling
3. Utflytting til meir sentrale strøk
4. Innvandring
5. Kvinner som flytter
6. Arbeidsplassar
7. Klima og Miljø

Analysane og dei grafiske framstillingane i kap 2 vil danna grunnlaget for dei analysane som gjerast i kapitla 3 til 6.

I Fylkesspegelen¹ finnes ytterligere statistikk på kommunenivå som kan vere brukbart i planlegningsarbeidet.

Datagrunnlag for analyse og figurane kan leverast av Fylkeskommunen på førespurnad.

¹ <http://www.sfi.no/fylkesspegelen.337924.nn.html>

2. Demografi -status

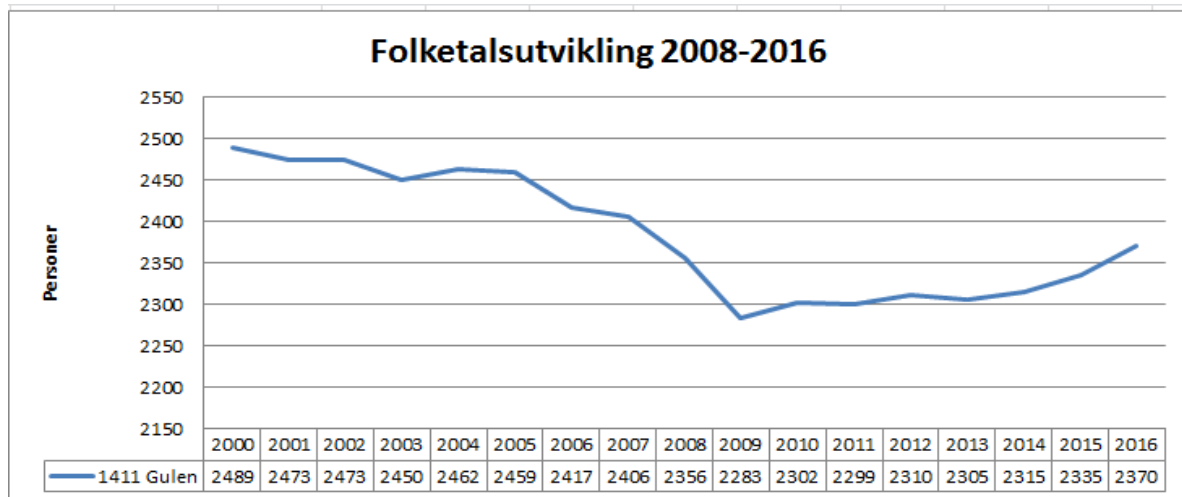

Fig. 2.1

Som ein kan sjå ut i frå Fig.2.1 har det i Gulen kommune vert både oppturar og nedturar i høve til folketalet. Sia 2000 har folketalet vert redusert med 119 personer. I frå 2009 har kommunen hatt ei positiv folketaletutvikling kor folketalet i perioden har auka med 87 personar. I Fig 2.2 kan ein sjå ein meir detaljert beskriving av endringane i frå 2008 til 2015

Folketaletutvikling

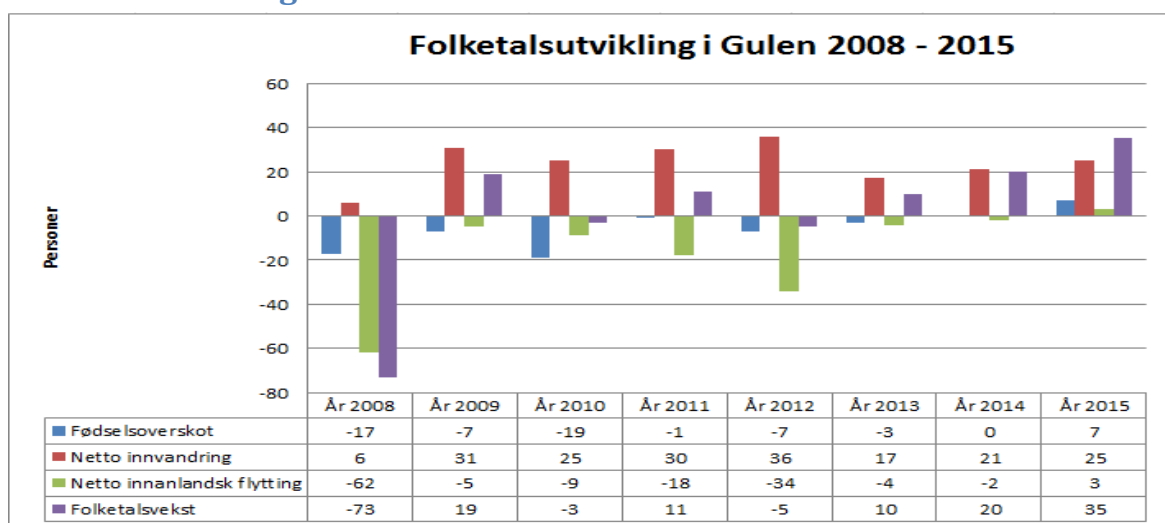

Fig. 2.2

I heile perioden bortsett i frå dei to siste åra har det vært negativt fødselsoverskot i kommunen. Det kan også sjå ut som færre flyttar ut, og det har varte ei stabil innvandring. Dette gjer i sum ei god folketalsutvikling. Det å stoppa utflytting er sentralt i det å skape folketalsvekst.

Tal innvandrarak

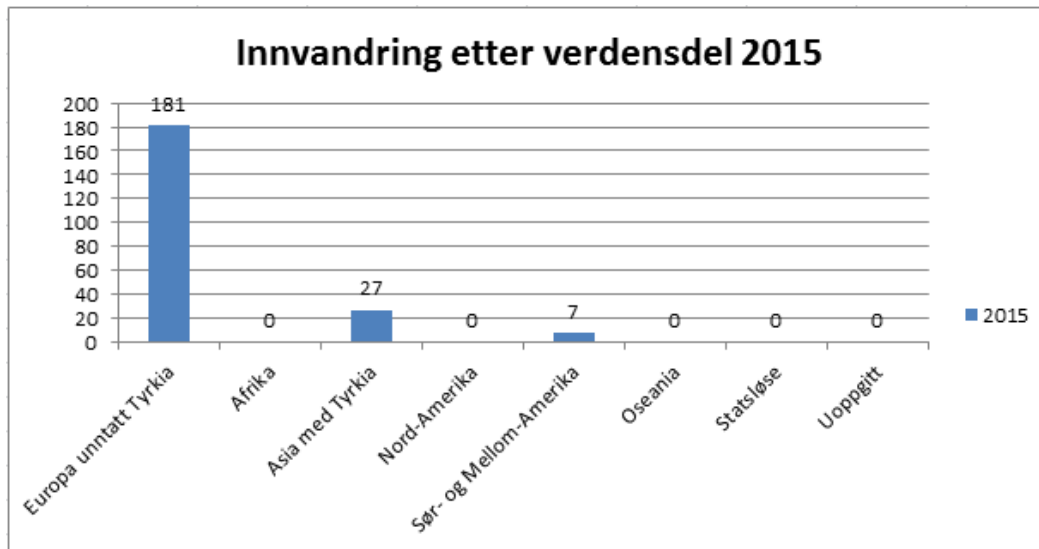

Fig. 2.3

Andelen innvandrarak utgjorde i 2015 om lag 10 % av befolkninga. Framleis er det arbeidsinnvandringa som er den dominerande gruppa. Tal på innvandrarak tar ikkje opp i seg asylsøkkarak sia folketal er basert på innbyggjararak som er innvilga opphald². Samstundes synar grafen at kommunen har ei mangfald i befolkninga som kan bidrege både positivt og negativt.

² SSB har ikkje statistikk om asylsøkkarak. Det er fyrst når ein asylsøkkarak får godkjent lovleg opphald i Norge, får fødselsnummer og dermed vert definert som innvandrarak, at han/ho kjem i registra til SSB. Når eit stort tal asylsøkkarak resulterer i lang sakshandsamingstid i UDI, kan det ta fleire år frå ein asylsøkkarak kjem til Norge til han/ho gjev utslag i statistikken.

Tettbygget/spredtbygget

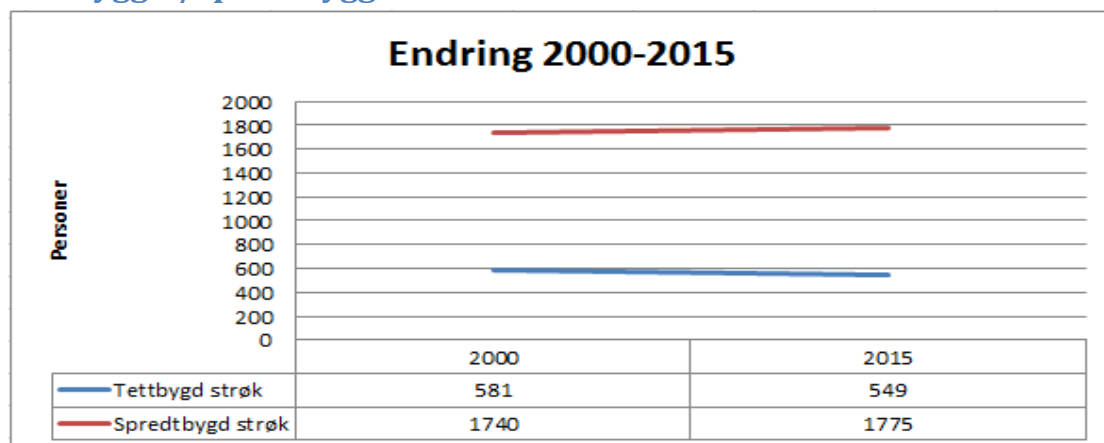

Fig 2.4

Det grafen synar er at det er små endringar i høve til ei sentralisering i Gulen.³

Folketalsendring framover, prognose

Før vi går inn i ei drøfting knytt til framskrivingane, er det viktig å ha med seg at dette er prognosar, og ikkje noko som er hogd i stein. Til grunn for talla ligg SSBs folketalsprognosar 2015-2040 (moderat anslag).⁴ Viss vi får større endringar, t.d. i innflytting og utflytting, vil dette påverke prognosane monaleg, og mindre endringar i tal fødde, levealder, inn- og utflytting vil sjølvsagt også gje mindre endringar i prognosane.

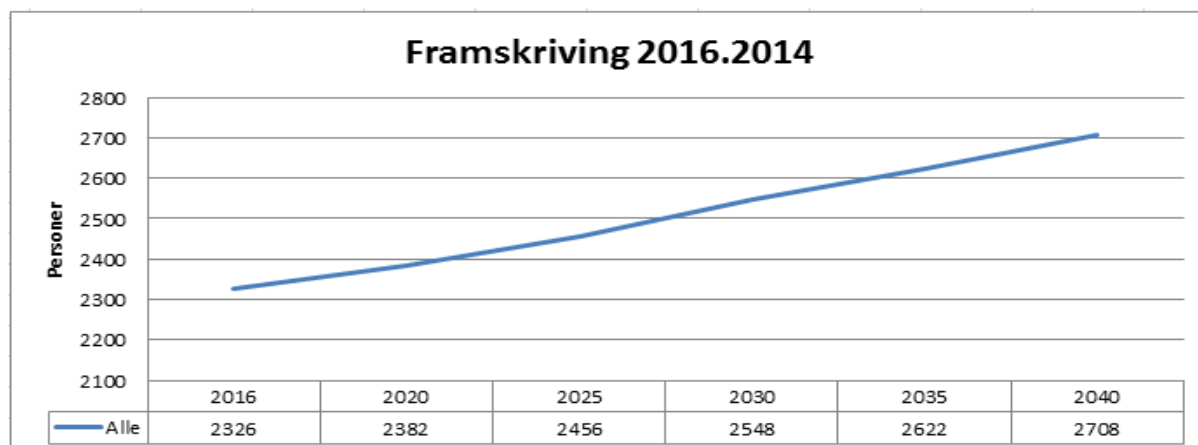

Fig. 2.4

Prognosen syner at Gulen vil i framskrivingsperioden ha en befolkningsauke på 382 personer. Dette utgjer ei auke på om lag 14 %.

³ En hussamling skal registreres som et tettsted dersom det bor minst 200 personer der, og avstanden mellom husene skal normalt ikke overstige 50 meter. <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/bef tett/aar/2011-06-17>

⁴ <https://www.ssb.no/folkfram>

Framskriving aldersgrupper

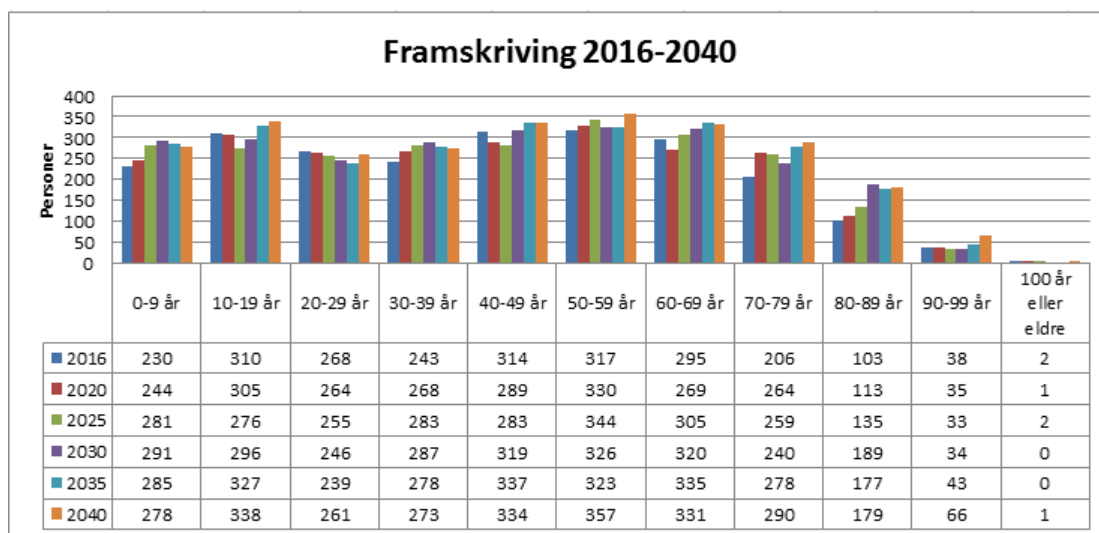

Fig. 2.5

I framskrivingssperioden ser ein at det er små endringar i alle aldersgrupper. Det er auke i alle grupper foruten aldersgruppa 20-29 år, her vill det verte ei nedgang på om lag 3 %. Ein vil få ei betydeleg auke i aldersgruppa +70 år. Her utgjør auka om lag 43 %. I høve til helse og omsorgstjenestar vill dette utgjere om lag 200 peroner. Dette kan være ei utfordring, men dette er sjølvst avhengig av den enkeltes helse og tjenestebehov.

I høve til dei yngste aldersklassane fremkommer det i Fig. 2.6, 2.7 og 2.8

Utfordringa for Gulen i høve til framskrivinga kan såleis fyst og fremst seies å være knyta til helse og omsorgstjenesten,

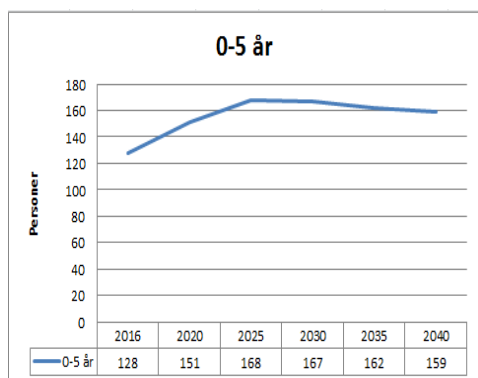

Fig. 2.6

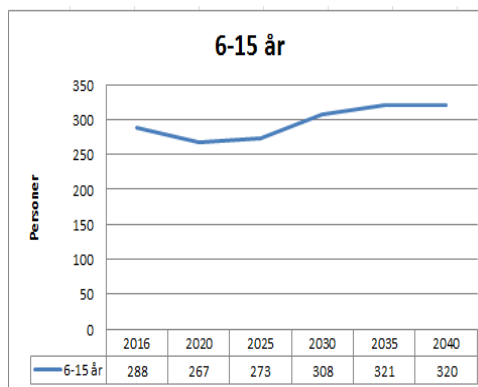

Fig. 2.7

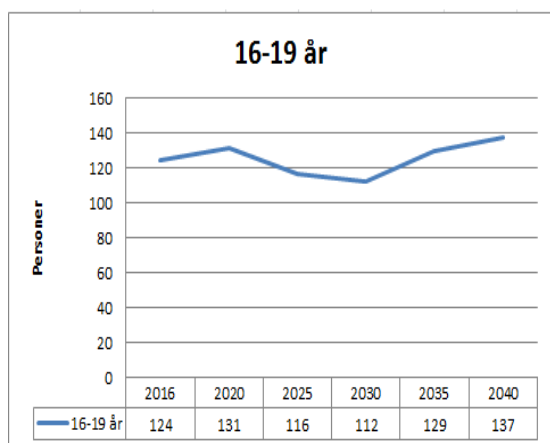
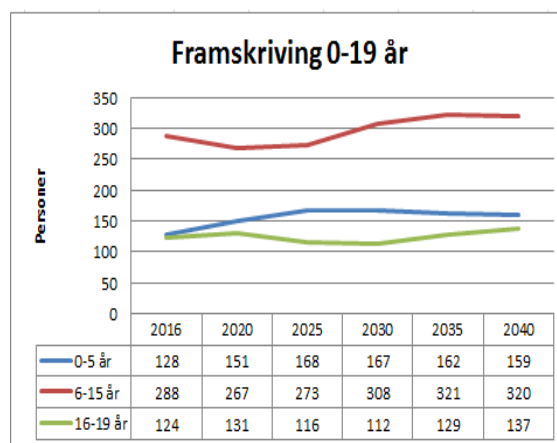

Fig. 2.8

I aldersgruppa +70 ser man ein solid vekst i befolkninga Fig 2.9.

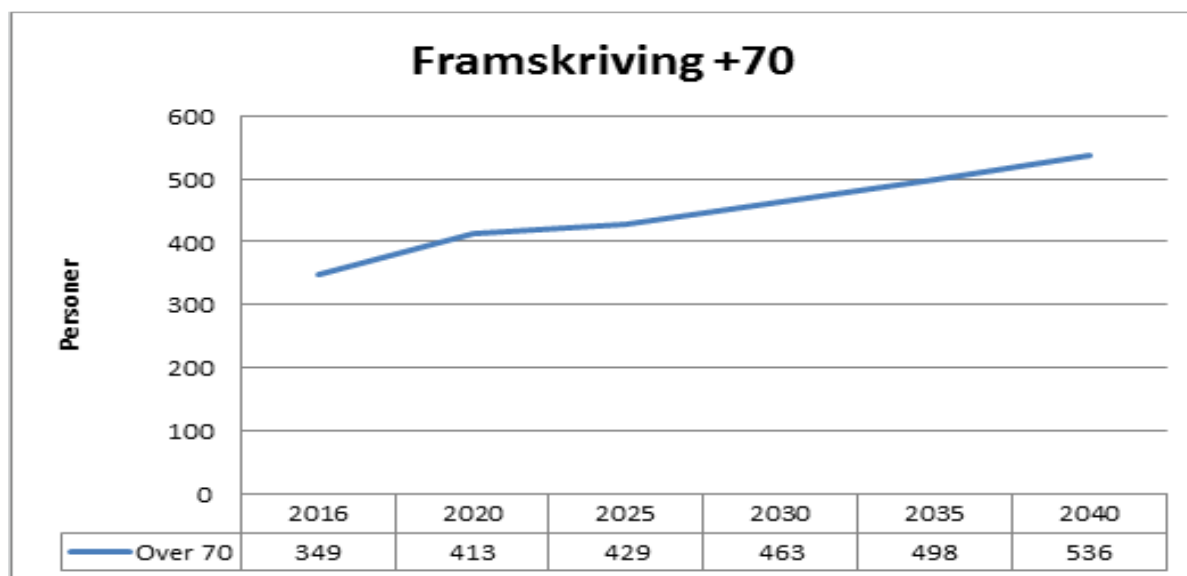

Fig. 2.9

Som man ser vil auka i denne gruppa vere på om lag 35 %. Det vill gje kommunen store utfordringar med å rigge ei eldreomsorg som både kapasitetsmessig og kvalitetsmessig tilfredstillar krava satt av myndighetene.

Kjønnsfordeling.

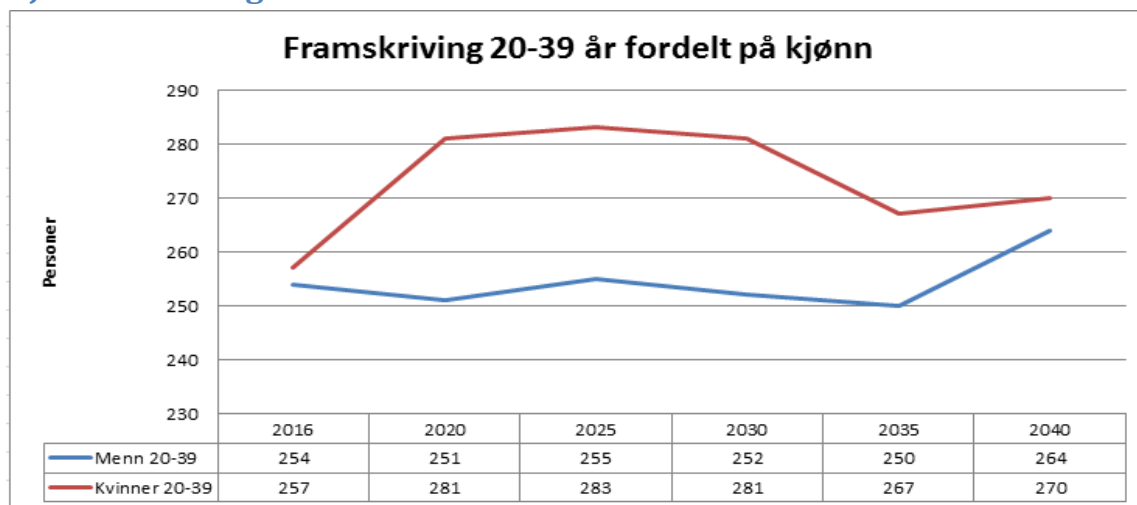

Fig. 2.10

Som i resten av fylket har også Gulen ei utfordring i høve til kjønnsbalansen. Ubalansen i fyste del peikar på eit underskot av menn, dette bryt noe med dei trendane vi kan sjå i andre kommunar og for fylket som heilheit. Mot 2040 vill man ha ei forskjell på 6 personar mellom kvinner og menn.

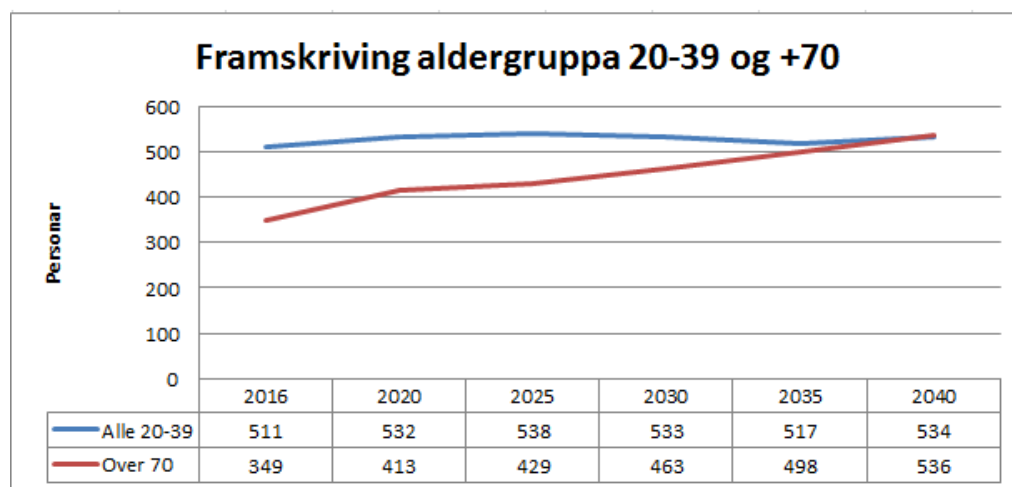
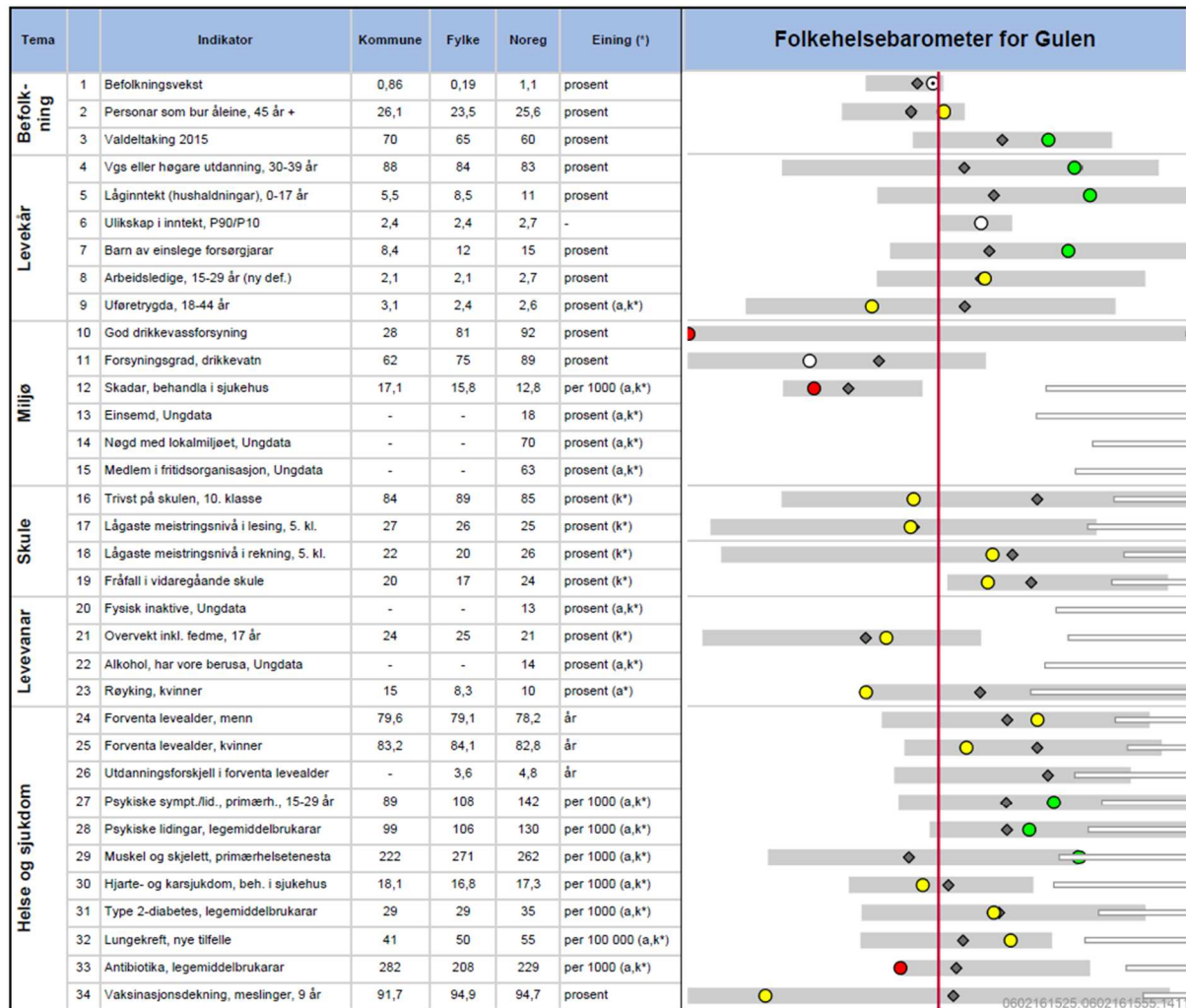

Fig. 2.11

Til sist kan ein sjå at veksten i aldersgruppa 20-39 år er mykje svakare enn i gruppa +70. Og innan 2040 er disse gruppene like store. I gruppa kvinner 20-29 år vill det vert ei reduksjon i perioden.

Levekår og livskvalitet.

Her presenteres folkehelseprofilen i frå Helsedirektoratet og kommenteras ikkje meir førebels.

Oppsummering

Summert kan ein seie at det er to hovedutfordringar for kommunen, det eine å takla den auka befolkninga med hendsyn til bustad, og den aukande andelen aldrane befolkning.

3. Utflytting til meir sentrale strøk

Ein stadig større del av befolkninga i fylket bur i eller nær større bysentra, og netto flyttestraumar går frå periferi til sentrum. Dette er ein langsiktig trend som skjer globalt, nasjonalt og i den enkelte kommune.

Som vi syna i kap. 2 har Gulen som mange andre kommunar hatt ei langvarig utfordring i høve til folketalet, men prognosane synar at dette er ei trend som vil endras nokke. Prognosane tydar på ei folketalssauke på om lag 14 %.

Sentralisering vert ofte definert som at befolkninga over tid vert konsentrert på ein (geografisk) stad. Desse prosessane skjer lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. På nasjonalt nivå skjer konsentrasjonen til dei folkerike regionane, «sentrale strøk». Ved ein konsentrasjon kring sentrale strøk, vert utkantane tappa for folk og energi. Det handlar om sentrum og periferi.

Fråflytting kan og føre til ein redusert etterspurnad etter bustader i kommunen, slik at dei som skal selje sine bustader må realisere eit verditap. Kommunen kan bli sitjande med unytta infrastruktur og kapitalkostnader knytt til nedlagde bygningar og anlegg. For andre typar tenester kan befolkningsgrunnlaget verte for lågt til at tilbod kan oppretthaldast. Mange som synes at det gode livet eigentleg er på landsbygda, får dermed velferda redusert på grunn av sentraliseringa. Slike endringar vert ofte omtalt som «uttynning» av lokalsamfunnet.

I Hornindal er det fyst og fremst ungdomen som dreg, og prognosane synar at det er den same gruppa som kommer til å flytte i framtida også. Orsaka til dette vil det bli gjort greie for nærare for i kap 5 og 6.

4. Innvandrarak

Om lag 10 % av innbyggjarane i Gulen er innvandrarak, fyst og fremst i frå Europa (Fig. 2.3)

Eit stadig meir fleirkulturelt Gulen krev at kommunen lykkast med inkludering på alle nivå i samfunnet. Kommunen, NAV, lokalt næringsliv og frivillig sektor er dei som står nærast dei konkrete utfordringane.

I dette arbeidet er god språkopplæring avgjerande viktig. For flyktningane handlar det også om å bli inkludert i arbeidslivet. Felles for både arbeidsinnvandrarak og flyktningane er at dei må oppleve å vere ein del av samfunnslivet på staden dei bur.

Kultur- og fritidstilbod som legg til rette for gode møteplassar vil vere viktige bidrag i dette arbeidet. Dette gjeld også generelt for alle tilflyttarak til fylket.

Ei viktig rolle vil vere å legge til rette for eit godt samspel mellom dei aktørane som har moglegheit til å påverke arbeidet med inkludering i positiv retning.

I følgje tal frå NAV er det stor arbeidsløyse blant innvandrarak i fylket. Tala synar at arbeidsløysa er seks gonger større enn blant etniske nordmenn. NAV kan heller ikkje sjå nokre positive

utviklingstrekk framover på dette området. Informasjon både frå NAV og IMDI synar at fylket skorar lågare både i høve til norskopplæring og med busetting av flykningar, enn andre fylke. Forsking synar at ein nøkkelfaktor i høve til ei vellukka integrering er å kunne snakke norsk.

Tidlegere var innvandring fyrst og fremst eit storbyfenomen, men med auka arbeidsinnvandring har vi fått ei større regional spreiding av innvandrarak ut i distrikta. Arbeidsinnvandringa er eit resultat av utvidinga i EU i 2004 og 2007. Polakkar er saman med svenskar den største innvandrargruppa i Noreg. Arbeidsinnvandringa fører med seg folketalsauke fylket samla sett og i mange kommunar som elles ville hatt nedgang i folketalet. Grunnen er at arbeidsinnvandringa i stor grad har forsynt lokale bedrifter med arbeidskraft.

Kven blir og kven dreg

Flykningar og deira familiar er dei som i størst grad vert buande i Norge, medan nordiske innvandrarak og personar med utdanning som innvandringsgrunn i mindre grad vert buande. Arbeidsinnvandrarak ligg omtrent midt på treet i denne samanlikninga.

I følgje Statistisk sentralbyrå flyttar flykningar oftare frå den kommunen dei først blir busett i, til meir sentrale kommunar. Det er også mest vanleg blant innvandrarak med familie som innvandringsgrunn, blant norskfødde barn av innvandrarak, utdanningsinnvandrarak og personer utan innvandrarakbakgrunn. Arbeidsinnvandrarak og nordiske innvandrarak skil seg noko ut, ved at dei ofte flyttar til mindre sentrale kommunar enn dei flytta frå.

Flykningar og deira familiar flytta i stor grad til kommunar med andre innvandrarak med same innvandrarakbakgrunn. At dei flyttar til sentrale strøk gjev positiv samanheng mellom flytting og regional sysselsettingsutvikling, i og med at dei flyttar til regionar med sterk vekst i sysselsettinga.

5. Kvinneunderskotet

Det kan sjå ut som om Gulen vil ha eit kvinneoverskot i heile prognoseperioden. Samstundes er det eit underskot i gruppa 20-29 år.

6. Arbeidsplassar, sysselsetting og pendling

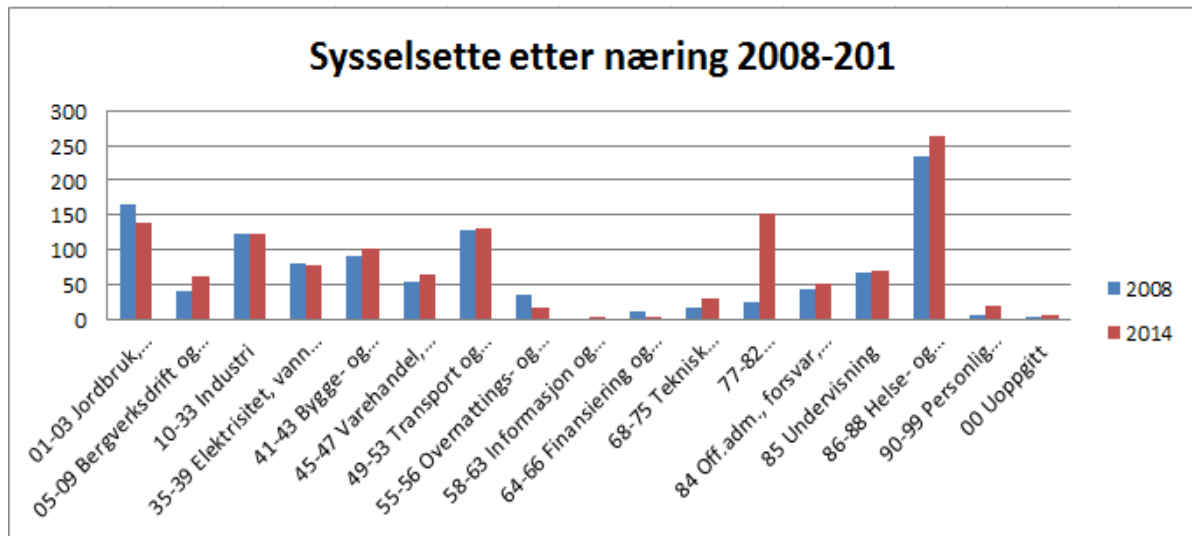

Fig 6.1

Som grafen synar har det vært ein del endringar i sysselsettinga i kommunen. Det har vert ei auke på om lag 188 sysselsette til saman. Dei bransjane med nedgang er fyst og fremst overnatting og jordbruk. Reduksjonen i sysselsettinga innafor jordbruket har vart ein del år og ein ser det same over heile fylket.

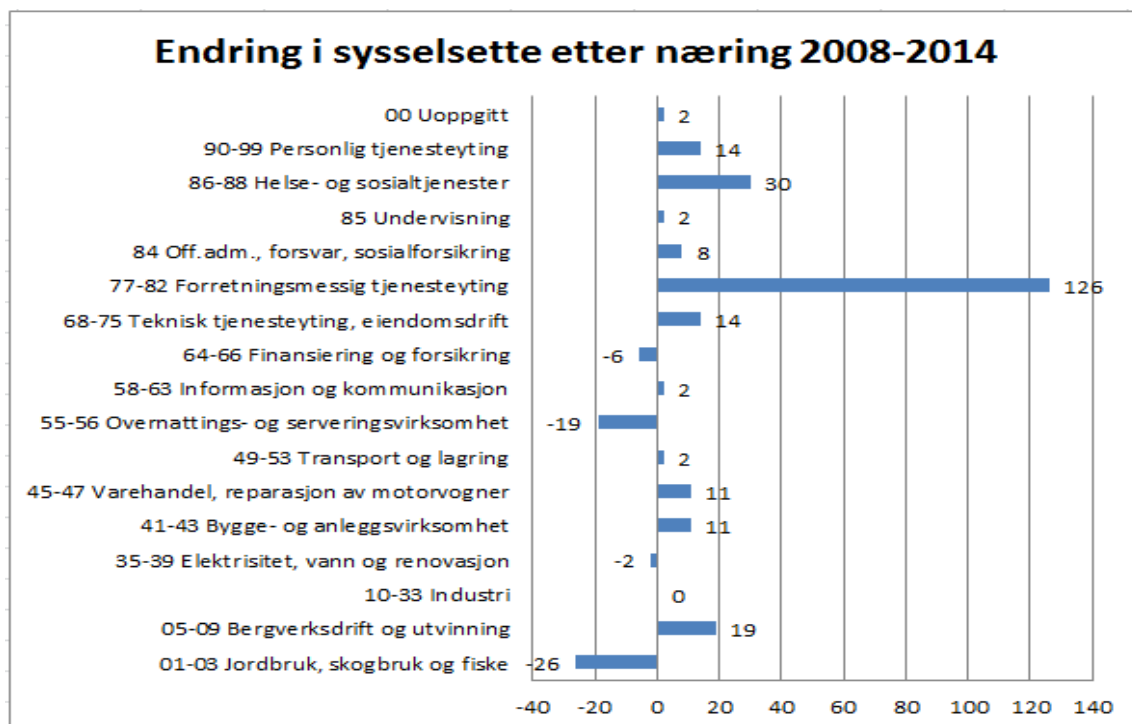

Fig. 6.2

Pendling

Pendlarar er definert som sysselsette som har arbeidsstaden sin i ein annan kommune en der dei bur. Pendling kan verte eit resultat av eit underskot på arbeidsplassar i forhold til arbeidsstyrken der dei bur.

I Gulen kommune er det mange som pendlar ut for å jobbe, men det er også ein del som pendlar inn i kommunen. Tala synar at det er 391 personar som i 2014 pendla inn i kommunen og 299 personar som pendla ut av kommunen.

For å ta dei som pendlar inn så kommer dei frå mange plassar, bl.a i frå Oslo og Alta. Dette er ikkje noko dominerande tendensar. Dei mest dominerande plassane pendlarar kommer i frå presenteras i Fig 6.3

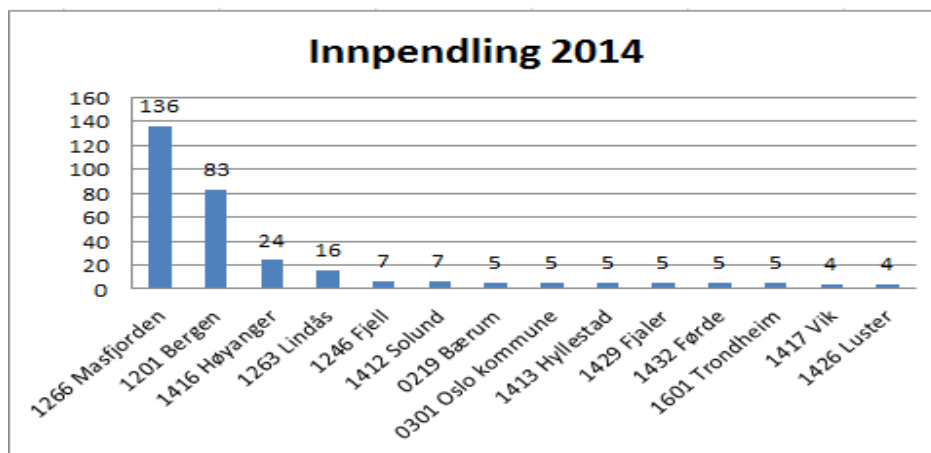

Fig. 6.3

Det er ei like stor variasjon i høve til dei som pendlar i frå kommunen. Men dei dominerande arbeidsstadene kan sjåast i Fig. 6.4

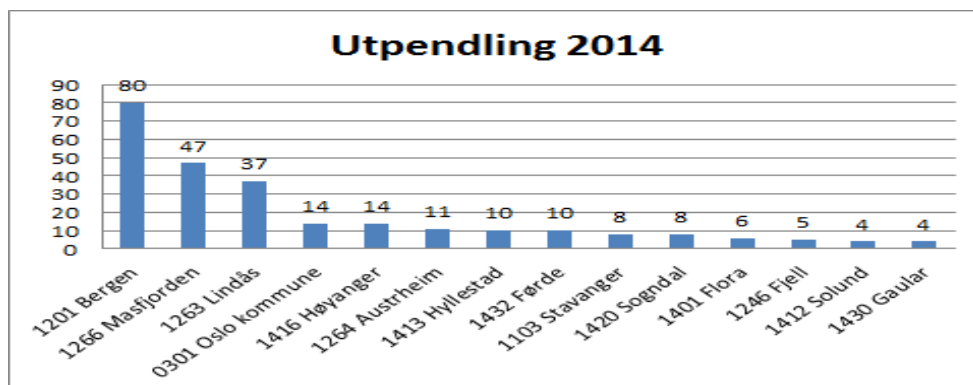

Fig. 6.4